

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.020.04.2019

**Pani
Dorota Pintal
Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 10
z Oddziałami Integracyjnymi
im. Waleriana Łukasińskiego
w Zamościu
ul. Peowiaków 30A
22-400 Zamość**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/19/075 „Indywidualizacja kształcenia po wprowadzeniu zmian w przepisach oświatowych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi im. Waleriana Łukasińskiego w Zamościu (dalej: „SP nr 10”, „Szkoła Podstawowa” lub „Szkoła”), ul. Peowiaków 30A, 22-400 Zamość.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Pintał, Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi im. Waleriana Łukasińskiego w Zamościu, od 1 września 2005 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. 2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. 3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Jerzy Bielak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/156/2019 z 3 października 2019 r. (akta kontroli tom I str. 1-2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Szkoły w zakresie indywidualizacji kształcenia uczniów.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W związku ze zmianami przepisów oświatowych dotyczących indywidualizacji procesu nauczania, które weszły w życie w roku szkolnym 2017/2018, w Szkole wdrożono regulacje i procedury dostosowane do nowych uregulowań oraz informowano o nich rodziców uczniów. Zdiagnozowane potrzeby były podstawą do sporządzenia indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych i zaplanowania form wsparcia uczniów. Prawidłowo zorganizowano nauczanie indywidualne, zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia uczniów, indywidualne zajęcia edukacyjne dla uczniów niepełnosprawnych oraz realizację obowiązku szkolnego poza szkołą. Prowadzono rzetelne rozpoznanie potrzeb i możliwości uczniów w oddziałach klasowych w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W Szkole prawidłowo dokumentowano i monitorowano realizację zaplanowanych działań w odniesieniu do uczniów objętych indywidualizacją procesu nauczania, a także dokonywano ich ewaluacji. Dyrektor obejmowała nadzorem pedagogicznym wdrażane działania. W wyniku wprowadzenia nowych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej³ uczniowie rozwinęli kompetencje emocjonalno-społeczne, komunikacyjne, nastąpił u nich przyrost wiedzy i umiejętności.

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm. Dalej: „ustawa o NIK”.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie w skład Szkoły Podstawowej Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi wchodziły SP nr 10 oraz oddziały wygaszanego Gimnazjum nr 7. Odpowiednio w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019, według stanu na dzień 30 września:

- Szkoła Podstawowa obejmowała 15 i 17 oddziałów, w tym: pięć i sześć oddziałów ogólnodostępnych oraz 10 i 11 oddziałów integracyjnych. Liczba uczniów wynosiła 276 i 303, a średnia liczebność uczniów w oddziale 19 i 18 (liczba uczniów w oddziale wynosiła od 14 do 29 uczniów);
- Gimnazjum obejmowało pięć i dwa oddziały, w tym po jednym oddziale ogólnodostępnym w każdym roku szkolnym oraz odpowiednio cztery i jeden oddział integracyjny. Liczba uczniów wynosiła 103 i 49, a średnia liczebność uczniów w oddziale 21 i 25 (liczba uczniów w oddziale wynosiła od 26 do 29 uczniów).

Kadra pedagogiczna Szkoły i oddziałów gimnazjalnych liczyła odpowiednio w dwóch ww. latach szkolnych 83 i 76 nauczycieli.

(akta kontroli tom I str. 184-199)

1.1. Od 1 grudnia 2017 r. w Szkole obowiązywał statut⁵, który został dostosowany do wymogów obowiązującej ustawy Prawo oświatowe⁶. W rozdziale 2 statutu - § 7 ust. 1 pkt 18, § 8, § 10 ust. 1 i 2 oraz w rozdziale 4 § 18 ust. 5, § 27 i § 28, § 34, § 37 i § 38 określono cele i zadania Szkoły wynikające z przepisów prawa, a także określono formy i sposoby organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, udzielanej uczniom z uwzględnieniem znowelizowanych przepisów. W statucie znajdowały się zapisy dotyczące organizacji nauki i opieki nad uczniami niepełnosprawnymi. W rozdziale piątym statutu określono zakres zadań nauczycieli, w tym: wychowawców, nauczyciela współorganizującego proces edukacyjno-wychowawczy, psychologa, logopedy, pedagoga szkolnego, nauczycieli prowadzących zajęcia rewalidacyjne i innych specjalistów oraz pomocy nauczyciela. Ponadto w statucie określono formy opieki i pomocy uczniom potrzebującym wsparcia oraz organizację nauki w sytuacjach szczególnych (np. nauczanie indywidualne, indywidualny program/tok nauki).

W statucie podano, że w zależności od potrzeb nauczyciele tworzą zespoły przedmiotowe lub inne zespoły problemowo-zadaniowe, których pracą kieruje przewodniczący powoływany przez Dyrektora na wniosek zespołu (§ 49 ust. 1-2 statutu). Nauczyciele, specjaliści, psycholog i pedagog tworzą zespoły udzielające pomocy psychologiczno-pedagogicznej na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Statut nie zawierał zapisów ograniczających dostępność placówki dla uczniów z niepełnosprawnościami oraz dla uczniów przewlekle chorych.

W SP nr 10 opracowano „Warunki i sposoby oceniania wewnątrzszkolnego”, które były zawarte w szóstym rozdziale statutu oraz oddzielne programy wychowawczo-profilaktyczne na każdy rok szkolny (2017/2018 i 2018/2019).

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Załącznik do Uchwały nr 19/17 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu z dnia 28 listopada 2017 r.

⁶ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, ze zm.).

W Szkole opracowano i wdrożono z dniem 1 września 2017 r.⁷ wewnętrzne procedury, m.in. określające zasady udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zgodnie z § 20 ust. 3-11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁸ oraz procedury: organizacji kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami, organizowania indywidualnego nauczania, spełniania obowiązku nauki poza szkołą, organizowania indywidualnego programu i toku nauki. Statut Szkoły zamieszczono na stronie internetowej BIP Szkoły, zaś z powyżej wskazanymi procedurami zapoznali się wszyscy pracownicy Szkoły (pisemna lista wraz z potwierdzeniem) w dniu wydania zarządzenia o ich wprowadzeniu, tj. 1 września 2017 r.

O procedurach rodzice uczniów zostali poinformowani przez wychowawców klas podczas spotkań w dniach 19 września 2017 r. oraz 25 września 2018 r., zaś uczniom informacje przekazywali wychowawcy klas podczas lekcji wychowawczych. Ponadto wychowawcy poszczególnych klas zapoznawali rodziców ze zmianami przepisów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Rodzicom przekazano w czerwcu 2017 r. materiały Ministerstwa Edukacji Narodowej promujące ww. zmiany. Od września 2017 r. w widocznym miejscu zawieszony był także plakat informujący o zmianach oświatowych. Dodatkowo procedury zostały umieszczone na wirtualnym dysku⁹, do którego mieli dostęp wszyscy nauczyciele Szkoły.

W roku szkolnym 2016/2017 nauczaniem indywidualnym objętych było trzech uczniów, z tego tylko jeden nauczany był w Szkole. Według wyjaśnień Dyrektora SP nr 10: „Szkoła rodzicom uczniów objętych nauczaniem indywidualnym przekazała ustnie informację o zmianach w sposobie organizacji nauczania indywidualnego. Rodzice ucznia, który realizował nauczanie indywidualne w Szkole dostarczyli orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego przed wejściem w życie nowych przepisów i uczeń został objęty nauczaniem indywidualnym na starych zasadach.”

Na posiedzeniach Rady Pedagogicznej przed rozpoczęciem roku szkolnego 2017/2018 i 2018/2019 powołano m.in. zespół nauczycieli uczących w danym oddziale oraz zespół ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla danego dziecka. Przewodniczącym zespołu był wychowawca klasy, a członkami zespołu nauczyciele uczący w klasie i specjaliści pracujący z dziećmi.

(akta kontroli tom I str. 160-183, 200-230)

1.2. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 w Szkole nie było uczniów korzystających z indywidualnego programu/toku nauczania.

W roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019 z poszczególnych form indywidualizacji procesu nauczania korzystało odpowiednio:

- z nauczania indywidualnego: siedmiu uczniów (czterech w szkole podstawowej i trzech w oddziałach gimnazjalnych) oraz pięciu (czterech w szkole podstawowej i jeden w oddziale gimnazjalnym);

⁷ Zarządzenie nr 1/2017 Dyrektora SP nr 10 z Oddziałem Integracyjnym w Zamościu w sprawie wprowadzenia instrukcji, regulaminów i procedur obowiązujących w Szkole Podstawowej Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi im. Waleriana Łukasińskiego w Zamościu.

⁸ Dz.U. z 2017 r. poz. 1591, ze zm. Dalej: „rozporządzenie o pomocy psychologiczno-pedagogicznej”.

⁹ SP nr 10 posiadała miejsce na platformie internetowej, w tzw. chmurze, w której gromadzone były informacje dotyczące zasad organizacji i funkcjonowania szkoły. Dostęp do zasobów (w tym instrukcji i procedur) posiadały osoby, które otrzymały zezwolenie od administratora platformy - dyrektor szkoły.

- ze zindywidualizowanej ścieżki nauczania: żaden uczeń oraz dwóch;
- z indywidualnych zajęć edukacyjnych: żaden uczeń oraz czterech;
- z nauczania poza szkołą: pięciu oraz czterech uczniów.

Szczegółowe badania przeprowadzono na próbie obejmującej:

- troje uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego,
- troje uczniów objętych nauczaniem indywidualnym w roku szkolnym 2017/2018 (w tym jeden z nich został objęty indywidualnymi zajęciami edukacyjnymi w roku szkolnym 2018/2019),
- dwoje uczniów korzystających ze zindywidualizowanej ścieżki kształcenia,
- dwoje uczniów korzystających z kształcenia poza szkołą (tzw. „nauczanie domowe”),
- dwa oddziały klasowe z roku szkolnego 2018/2019: IIIa oraz VIb.

(akta kontroli tom I str. 184-204, 282, 342)

Kształcenie specjalne trojga uczniów zorganizowano na podstawie aktualnych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Dla każdego z nich opracowano, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym¹⁰, indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny. Zespoły nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniami opracowały wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU), w których, na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, uwzględniono wszystkie zagadnienia wskazane w § 6 ust. 10 ww. rozporządzenia. Wielospecjalistyczne oceny były opracowywane co najmniej dwa razy w roku szkolnym.

(akta kontroli tom I str. 282, 341-345, 352-359, 390-491)

W roku szkolnym 2018/2019, po rozpoznaniu potrzeb dwóch uczniów, wychowawcy, we współpracy z nauczycielami prowadzącymi zajęcia lekcyjne z tymi uczniami, sporządzili opinie o ich funkcjonowaniu, które były podstawą do wystąpienia do poradni psychologiczno-pedagogicznej w sprawie zorganizowania kształcenia w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia. Zgłaszane przez rodziców i Szkołę do poradni problemy dotyczyły: nadpobudliwości ruchowej i zachowań agresywnych jednego ucznia oraz trudności emocjonalnych drugiego.

Poradnia psychologiczno-pedagogiczna wydała dla tych uczniów opinie (odpowiednio 31 sierpnia i 18 września 2018 r.) w sprawie objęcia uczniów zindywidualizowaną ścieżką kształcenia w roku szkolnym 2018/2019.

(akta kontroli tom I str. 282, 361, 664-667, 710-713)

Trzej wybrani losowo uczniowie, korzystający z indywidualnego nauczania, oprócz orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania posiadali także orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Dwóch uczniów niepełnosprawnych (słabowidzący i uczeń z autyzmem) realizowało indywidualne nauczanie w roku szkolnym 2017/2018¹¹, trzeci (niepełnosprawność ruchowa) w obydwu badanych latach szkolnych¹². Uczniowie ci realizowali zajęcia edukacyjne zgodnie z ramowym planem nauczania, a z dokumentacji Szkoły wynikało, że dostosowano je do potrzeb

¹⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 1578, ze zm. Dalej: „rozporządzenie o kształceniu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej”.

¹¹ Orzeczenie z 25 sierpnia 2017 r. o potrzebie indywidualnego nauczania w roku szkolnym 2017/2018. Jeden z tych uczniów (z autyzmem) korzystał z indywidualnego nauczania także w roku szkolnym 2016/2017.

¹² Także w roku szkolnym 2016/2017. Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania wydane: na rok szkolny 2017/2018 — 7 lipca 2017 r., 2018/2019 — 24 sierpnia 2018 r.

rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów. Dwóch uczniów było nauczanych indywidualnie w domu, jeden (z autyzmem) w Szkole do końca roku szkolnego 2017/2018.

Uczniowie objęci nauczaniem poza szkołą, po złożeniu przez rodziców podania do Dyrektora Szkoły (wraz z załączoną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej) o wyrażenie zgody na spełnianie obowiązku poza Szkołą, otrzymali decyzję Dyrektora zezwalającą na nauczanie domowe. W orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie indywidualnego nauczania wskazywano jako zalecenia nauczanie indywidualne w domu, po uwzględnieniu stanu zdrowia ucznia.

(akta kontroli tom I str. 282, 360, 492-661)

W Szkole nauczyciele uczący w oddziałach szkolnych przeprowadzali, co najmniej dwa razy w roku szkolnym, diagnozę pedagogiczną dwóch analizowanych klas (IIIa¹³ i VIb¹⁴) w latach szkolnych 2017/2018-2018/2019. Diagnoza została przeprowadzona zgodnie z przyjętą procedurą dotyczącą zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Szkoła zidentyfikowała potrzeby uczniów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz na podstawie obserwacji nauczycieli, przy wsparciu pedagoga i psychologa szkolnego.

W klasie IIIa (oddział ogólnodostępny), w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 odpowiednio liczącej 19 i 21 osób, było czterech uczniów z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej, czterech i pięciu uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego; pozostali uczniowie (11 i 12) zostali zdiagnozowani na podstawie obserwacji nauczycieli.

W klasie VIb (oddział integracyjny), w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 odpowiednio liczącej 15 i 16 osób, było pięciu i sześciu uczniów z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej, pięciu i czterech uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego oraz dwóch i jeden posiadało opinię i orzeczenie; pozostali uczniowie (trzech i pięciu) zostali zdiagnozowani przez nauczycieli.

Wyniki obserwacji ww. uczniów były zapisywane przez nauczycieli w arkuszach klasyfikacyjnych na pierwsze półrocze i na koniec roku szkolnego. W zależności od zdiagnozowanych trudności uczeń był kwalifikowany na odpowiednie zajęcia.

Każdego roku rodzice uczniów, którym była udzielana pomoc psychologiczno-pedagogiczna, byli pisemnie informowani przez Dyrektora Szkoły o objęciu wsparciem ich dziecka.

W badanym okresie w analizowanych klasach nie było uczniów posiadających opinię lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania określonych ćwiczeń na zajęciach wychowania fizycznego.

(akta kontroli tom I str. 282, 363-366, tom II str. 23-50, 97-100)

1.3. W Szkole zespół nauczycieli pracujących z uczniami posiadającymi orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (wybranymi w próbie – trzy osoby) w wymaganym terminie opracował dla każdego ucznia indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET), który zawierał wszystkie wymagane treści, określone w § 6 ust. 1 rozporządzenia o kształceniu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. W IPET zaplanowano formy wsparcia uczniów, wynikające z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego.

¹³ Oddział ogólnodostępny.

¹⁴ Oddział integracyjny.

Każdego roku zespół nauczycieli uczących dokonywał oceny efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz modyfikacji IPET na podstawie WOPFU oraz na podstawie wniosków z oceny efektywności pomocy.

Jeden spośród trzech analizowanych uczniów w roku szkolnym 2018/2019 realizował wybrane zajęcia edukacyjne (9) indywidualnie na podstawie WOPFU dokonanej przez uczących nauczycieli. Przedmioty te zostały określone w IPET. Pozostałe zajęcia (6) uczeń realizował z uczniami w klasie. Ponadto dla ucznia zorganizowano dodatkowo zajęcia z pedagogiem, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne z psychologiem oraz zajęcia multimedialne.

(akta kontroli tom I str. 282, 367-372, 390-491)

Trzej uczniowie objęci nauczaniem indywidualnym posiadali aktualne orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Rodzice uczniów, przedstawiając orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, jednocześnie występowali do Dyrektora Szkoły o przyznanie nauczania indywidualnego. Dyrektor Szkoły otrzymała zgodę organu prowadzącego na tę formę nauczania. Tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnego nauczania wynosił w roku szkolnym 2017/2018: dla ucznia klasy III — 8 godzin, klasy VI — 10 godzin, uczeń gimnazjum — 12 godzin, a w roku szkolnym 2018/2019 dla ucznia klasy III wynosił 8 godzin i był zgodny z § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży¹⁵. Uczniowie objęci indywidualnym nauczaniem realizowali wszystkie obowiązkowe zajęcia edukacyjne, wynikające z ramowego planu nauczania zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia o indywidualnym nauczaniu.

(akta kontroli tom I str. 282, 492-662)

W roku szkolnym 2018/2019 zindywidualizowaną ścieżką kształcenia zostało objętych dwóch uczniów klasy II i VIII, którzy posiadali opinię Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1 w Zamościu, wydaną odpowiednio 31 sierpnia i 18 września 2018 r. Zgodnie z wydanymi ww. opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej realizowano zajęcia edukacyjne indywidualne z uczniem klasy II w wymiarze 12 godzin tygodniowo, pozostałe zajęcia z klasą, zaś z uczniem klasy VIII nauczyciele realizowali po trzy godziny tygodniowo matematyki, języka polskiego i języka angielskiego, pozostałe przedmioty uczeń realizował w ramach zajęć z całą klasą. W związku z przyznaniem zindywidualizowanej ścieżki kształcenia dla uczniów, Dyrektor Szkoły sporządziła aneksy do arkusza organizacji szkoły, które zatwierdził organ prowadzący Szkołę - Prezydent Miasta Zamość. Uczniowie objęci zindywidualizowaną ścieżką kształcenia realizowali podstawę programową.

(akta kontroli tom I str. 282, 373-374, 663-673, 709-719)

Analiza dwóch wybranych oddziałów (III i VI) wykazała, że w roku szkolnym 2017/2018 w oddziałach uczyło się odpowiednio: 19 i 21 uczniów, a w roku szkolnym 2018/2019 13 i 16 uczniów.

W oddziale III w badanym okresie odpowiednio czterech i trzech uczniów posiadało opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, czterech i pięciu uczniów orzeczenie, żaden (2017/2018) i jeden (2018/2019) opinię i orzeczenie. Pozostałym uczniom udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej na podstawie rozpoznania i wskazania nauczycieli uczących (dotyczyło to odpowiednio 11 i 12 uczniów).

¹⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1616. Dalej: „rozporządzenie o indywidualnym nauczaniu”.

W oddziale VI w badanym okresie odpowiednio sześciu i siedmiu uczniów posiadało opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, dwóch uczniów orzeczenie, trzech opinię i orzeczenie. Pozostałym uczniom udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej na podstawie rozpoznania i wskazania nauczycieli uczących (dotyczyło to odpowiednio dwóch i czterech uczniów).

Analiza opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej i orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wykazała, że Szkoła zorganizowała zajęcia dla tych uczniów zgodnie z potrzebami. Wszyscy uczniowie z opiniami i orzeczeniami rozwijali umiejętność uczenia się oraz dostosowano im formy i metody pracy zgodnie z ich potrzebami i możliwościami. W roku szkolnym 2017/2018 tymi zajęciami objęto odpowiednio ośmiu i 11 uczniów, a w następnym roku szkolnym 2018/2019 - dziewięciu i 12 uczniów. Ponadto nowymi zajęciami (w zakresie rozwijania kompetencji emocjonalno-społecznych) objęto w roku szkolnym 2017/2018 - czterech uczniów i 2018/2019 - jednego ucznia.

Uczniowie posiadający opinie, orzeczenia oraz wskazania nauczycieli korzystali, odpowiednio w dwóch badanych latach szkolnych, z innych zajęć, tj.: korekcyjno-kompensacyjnych (czterech i 11), dydaktyczno-wyrównawczych (pięciu i pięciu), logopedycznych (dziesięciu i dziesięciu), rewalidacyjnych (sześciu i dziewięciu), audio-psycholingwistycznych metodą Tomatisa (trzech i jeden). Ponadto w badanym okresie w zajęciach integrujących zespół klasowy oraz wspierających w zakresie wyboru dalszej drogi kształcenia i zawodu uczestniczyły dwa oddziały objęte próbą, liczące w roku szkolnym 2016/2017: 18 i 14 oraz w 2017/2018: 21 i 16 uczniów.

(akta kontroli tom I str. 381-389)

Spośród 76 zatrudnionych nauczycieli w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 kwalifikacje specjalistyczne posiadało odpowiednio: oligofrenopedagoga¹⁶ — 39 i 40 nauczycieli, surdopedagoga¹⁷ — czterech i pięciu, tyflopedagoga¹⁸ — dwóch (w obu badanych latach), do pracy z dziećmi z autyzmem — czterech i pięciu, pedagogiki opiekuńczo wychowawczej — trzech (w obu badanych latach), psychologii — jeden i dwóch, logopedii — pięciu (w obu badanych latach), terapii pedagogicznej — pięciu (w obu badanych latach), nauczyciela wspomagającego — 17 (w obu badanych latach). Szkoła zatrudniała spośród ww. nauczycieli dwóch nauczycieli (po jednym etacie — 22 godziny tygodniowo) na stanowisku pedagoga szkolnego i psychologa szkolnego, pozostali specjaliści realizowali zajęcia specjalistyczne w ramach pensum.

Na podstawie próby 10 uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej, stwierdzono że Szkoła zapewniła zatrudnienie specjalistów o kwalifikacjach pozwalających na realizację zajęć rewalidacyjnych, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz nauczycieli współorganizujących proces edukacyjno-wychowawczy.

Zajęcia rewalidacyjne prowadzili nauczyciele posiadający kwalifikacje do pracy z uczniami z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, oligofrenopedagodzy, tyflopedagog oraz surdopedagog. Ponadto zajęcia emocjonalno-społeczne prowadzili pedagog i psycholog szkolny, zajęcia logopedyczne prowadzili nauczyciele logopedzi. W Szkole zatrudnieni byli nauczyciele współorganizujący proces edukacyjno-wychowawczy.

(akta kontroli tom I str. 278-282)

¹⁶ Oligofrenopedagog - osoba posiadająca kwalifikacje do pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną.

¹⁷ Surdopedagog - osoba o kwalifikacjach do pracy z uczniami słabosłyszącymi.

¹⁸ Tyflopedagog - osoba o kwalifikacjach do pracy z uczniami niedowidzącymi.

W Szkole były prowadzone nowe formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Na podstawie analizy dokumentacji pięciu wybranych losowo uczniów stwierdzono, że Szkoła prowadziła dla tych uczniów w badanym okresie zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się (pięciu uczniów w każdym badanym roku szkolnym), zajęcia logopedyczne (dwóch) oraz zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne (odpowiednio dwóch i jeden w kolejnych badanych latach szkolnych).

Zajęcia logopedyczne były prowadzone w nowej formule, obejmującej uczniów z deficytem kompetencji językowej oraz uczniów mających trudności w czytaniu i pisaniu. Nie były one skierowane, tak jak wcześniej, tylko do uczniów z nieprawidłową artykulacją.

Umiejętność uczenia się była rozwijana podczas zajęć edukacyjnych (z wykorzystaniem badania stylów uczenia się, zastosowaniem metod i form pracy wspierających kształcenie umiejętności uczenia się, stosowaniem oceniania kształtującego), zajęć świetlicowych, zajęć rozwijających kreatywność, zajęć rozwijających zainteresowania oraz w czasie realizacji edukacyjnego projektu interdyscyplinarnego. Spodziewane efekty zajęć to: uświadomienie uczniom ich mocnych i słabych stron; wykorzystywanie strategii i technik uczenia się w codziennej nauce; wykorzystywanie stylów uczenia się do własnego rozwoju; osiągnięcie sukcesu edukacyjnego na miarę swoich możliwości; wzrost samooceny.

W wyniku realizacji zajęć logopedycznych spodziewano się uzyskać: usprawnienie aparatu artykulacyjnego; poprawę mowy i wymowy; wzbogacenie zasobów słownictwa; sprawne komunikowanie się z otoczeniem; wzrost samooceny.

W wyniku realizacji zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne spodziewanymi efektami miały być: lepsze funkcjonowanie społeczne; łatwiejsze nawiązywanie relacji; zwiększenie umiejętności komunikacyjnych; poprawa funkcjonowania w grupie społecznej; nabycie umiejętności kontrolowania emocji; wzrost samooceny.

(akta kontroli tom I str. 282, 227-230, tom II str. 1-22, 63-64)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w szkole uczniowie doskonaliły umiejętność uczenia się w czasie zajęć lekcyjnych z poszczególnych przedmiotów, zajęć z wychowawcą oraz zajęć rozwijających kreatywność.

Według NIK zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się powinny być zorganizowane w formie odrębnych zajęć, w rozumieniu przepisów § 6 ust. 2 pkt 3, § 14 i § 17 rozporządzenia o pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli tom I str. 227-230)

1.4. Szkoła posiadała opracowany „Plan współpracy z rodzicami”, w którym m.in. uwzględniono: we wrześniu informowanie rodziców uczniów o sposobach organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o sposobach wsparcia uczniów oraz obowiązujących w Szkole procedurach i instrukcjach; informowanie rodziców uczniów na temat zmian w prawie wewnątrzszkolnym; ustalenie z rodzicami zapisów w programach wychowawczo-profilaktycznych; w lutym i czerwcu zaplanowano przeprowadzenie wielospecjalistycznej oceny, a także indywidualne konsultacje nauczycieli z rodzicami oraz konsultacje rodzic—uczeń—nauczyciel. Planowano przeprowadzenie przez pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej szkoleń i warsztatów dla uczniów i ich rodziców.

Szkoła współpracowała z instytucjami zewnętrznymi w zakresie wsparcia nauczycieli, rodziców i uczniów w związku z realizacją kształcenia specjalnego, w tym:

— z poradnią psychologiczno-pedagogiczną poprzez: udział pracowników poradni w warsztatach profilaktycznych dla rodziców uczniów („Agresja i jej przyczyny”

w dniu 20 listopada 2018 r. oraz „Jak pomóc dziecku w nauce” w dniu 26 kwietnia 2018 r.), prowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących przeciwdziałania agresji (8 czerwca 2018 r. i 24 maja 2019 r.). Ponadto Szkoła 1 grudnia 2017 r. wniosowała do poradni psychologiczno-pedagogicznej o wsparcie merytoryczne w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczennicy z niepełnosprawnością;

- z placówką doskonalenia nauczycieli Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie poprzez udział 23 nauczycieli specjalistów w roku szkolnym 2017/2018 i 24 w roku szkolnym 2018/2019 w szkoleniach „Ocenianie kształtujące w pracy nauczyciela – I i II etap”;
- z organizacjami pozarządowymi (Stowarzyszeniem „Krok za krokiem”) poprzez udział pięciu uczniów w zawodach Boccia (dyscyplina paraolimpijska) oraz udział wszystkich uczniów w badanym okresie w Światowym Dniu Osób Niepełnosprawnych; z Fundacją Akademii Integracji (warsztaty dla 32 uczniów w ramach projektu „Udowodnij, że potrafisz”); z Zamojskim Stowarzyszeniem na rzecz Dzieci Autystycznych „Przebudzenie” (wsparcie ucznia z autyzmem i rodzica ucznia – udział wzięło 29 uczniów i czterech nauczycieli); z Fundacją Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa (udział w roku szkolnym 2017/2018 całej szkoły, w tym osób z niepełnosprawnością, w kampanii społecznej „Rodzice i dzieci. Powietrze bez śmieci”);
- z innymi podmiotami: Narodową Agencją Programu Erasmus+ przy realizacji projektów wymiany młodzieży, w tym niepełnosprawnej „Przeciw przemocy i wykluczeniu społecznemu” - w roku szkolnym 2017/2018 udział wzięło 340 uczniów (w tym 73 niepełnosprawnych) a w roku szkolnym 2018/2019 w projekcie „Razem dla jaśniejszej przyszłości” udział wzięli wszyscy uczniowie; z Urzędem Miasta Zamość przy realizacji „Samorządowego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnością” (udział wzięli wszyscy uczniowie); z Instytutem Profilaktyki Zintegrowanej (program „Archipelag skarbów”, skierowany do 29 uczniów i rodziców); z Centrum Edukacji Szkolnej „Genesis” (warsztaty dla rodziców na temat integracji dzieci „Dogadajmy się”, udział wzięło 40 rodziców).

(akta kontroli tom I str. 231-279)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Szkoły związane z wdrożeniem w latach szkolnych 2017/2018–2018/2019 zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.

OBSZAR

2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu
faktycznego

2.1. Szkoła prowadziła dokumentację przebiegu nauczania tylko w wersji elektronicznej, tj.: dzienniki lekcyjne¹⁹, dziennik pedagoga, dziennik psychologa, dziennik logopedy, dziennik zajęć rewalidacyjnych oraz dzienniki dotyczące zindywidualizowanej ścieżki edukacyjnej. Dzienniki pedagoga, psychologa oraz logopedy prowadzone były dla wszystkich uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną. W każdym z tych dzienników można było wyodrębnić zajęcia dla danego ucznia, a dzienniki zajęć rewalidacyjnych i zindywidualizowanej ścieżki edukacyjnej były prowadzone odrębnie dla każdego ucznia.

¹⁹ W dziennikach lekcyjnych m.in. prowadzone zajęcia dokumentował doradca zawodowy.

Dzienniki uczniów, objętych próbą, zawierały wszystkie elementy określone w § 11 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji²⁰ i były prowadzone w sposób rzetelny i na bieżąco. Uczniowie realizujący kształcenie poza szkołą (tzw. „nauczanie domowe”) byli oceniani na podstawie wyników rocznych egzaminów klasyfikacyjnych, które w roku szkolnym 2017/2018 odbyły się 4 i 5 czerwca 2018 r., a w roku szkolnym 2018/2019 3-4 czerwca 2019 r., natomiast egzaminy w roku szkolnym 2017/2018 odbyły się 4 i 5 czerwca 2018 r., a w roku szkolnym 2018/2019: 3, 4, 7 i 10 czerwca 2019 r.

Wskazana powyżej dokumentacja (dzienniki) pozwalała na monitorowanie przez nauczycieli postępów rozwoju i efektów kształcenia (zawierała informację zwrotną²¹: mocne i słabe strony, sposoby poprawy oraz rozwoju).

(akta kontroli tom I str. 343-349, 500-530, 547-573, 578-593, 604-631, 639-662, 674-703, 720-738, 742-814 tom II str. 1-22)

Na podstawie dokumentacji dwóch uczniów wybranych do próby, uczących się w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia (cztery przedmioty: matematyka, język polski, chemia, geografia oraz edukacja wczesnoszkolna), stwierdzono, że realizacja zaplanowanych przedmiotów odbyła się na poziomie od 71% do 77% zajęć indywidualnych, od 74% do 75% zajęć w klasie (matematyka, język polski, chemia, geografia) oraz zajęć indywidualnych na poziomie od 82% do 88% i 88% w klasie (edukacja wczesnoszkolna).

Uczniowie ci realizowali w roku szkolnym 2018/2019 także inne zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które były zrealizowane na poziomie od 80% do 88% (zajęcia logopedyczne i zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne).

(akta kontroli tom I str. 282, 373-374)

Według wyjaśnień Dyrektora Szkoły, główną przyczyną niskiego procentowo (poniżej 80%) zrealizowania zaplanowanych zajęć wsparcia dla uczniów objętych kształceniem specjalnym był strajk, odbywający się w kwietniu 2019 r. Szkoła wówczas nie realizowała żadnych zajęć. Dodatkowo w przypadku jednego ucznia powodem była wysoka absencja spowodowana chorobami.

(akta kontroli tom II str. 78-82)

Objęty próbą uczeń edukacji wczesnoszkolnej w latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 oceniany był na podstawie informacji zwrotnej dwukrotnie w ciągu roku szkolnego, a uczeń drugiego etapu edukacji oceniany był oceną sumującą dwukrotnie w ciągu roku szkolnego, zgodnie z zapisami § 56 statutu Szkoły, określonymi w rozdziale 6 – ocenianie wewnątrzszkolne.

Dla wszystkich badanych uczniów dokonywano na bieżąco identyfikacji problemów i podejmowano działania zaradcze. Oceny takich trudności dokonano m.in. w dniu 26 stycznia 2018 r. i 19 czerwca 2018 r. dla objętych próbą klas IIa i Vb (arkusz klasyfikacji półrocznej) oraz w dniu 30 stycznia 2019 r. i 14 czerwca 2019 r. dla objętych próbą klas IIIa i VIb (arkusz klasyfikacji półrocznej). W stosunku do uczniów realizujących zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia nauczyciele monitorowali zaplanowane działania, na bieżąco identyfikując problemy i podejmując działania zaradcze, np. w dniu 28 stycznia 2018 r. i 30 stycznia 2019 r.

(akta kontroli tom I str. 11-68, 704-708, 739-741)

²⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 1646, ze zm.

²¹ W dziennikach zajęć zakładka „informacja o uczniu”.

2.2. Dla uczniów niepełnosprawnych objętych próbą dokonywano, co najmniej dwa razy w roku, WOPFU oraz oceny efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej i na ich podstawie, w miarę potrzeb, dokonywano modyfikacji IPET. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 dokonywano okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, we wrześniu i czerwcu każdego roku. Częstotliwość dokonywanych ocen była zgodna z § 6 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Zespoły nauczycieli i specjalistów rekomendowały zmiany działań wspierających ucznia na podstawie ewaluacji działań podejmowanych wcześniej. Modyfikacji dokonano np. 19 września 2018 r. dla jednego z uczniów w zakresie rozwijania umiejętności społecznych oraz w zakresie prowadzonych zajęć. W wyniku zaproponowanych modyfikacji uczeń uczęszczał na zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz realizował podstawę programową w formie indywidualnych zajęć z dziewięciu przedmiotów.

Wobec uczniów realizujących zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia nauczyciele dokonywali ewaluacji zaplanowanych działań, na bieżąco identyfikując problemy i podejmując działania zaradcze, np. w dniu 28 stycznia 2018 r. i 30 stycznia 2019 r. Oceny efektywności i ewaluacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej wobec tych uczniów dokonane zostały w czerwcu 2019 r.

Ewaluacji działań w dwóch wybranych zespołach klasowych dokonano w czerwcu 2018 r. i 2019 r. Wyniki ewaluacji zapisano w arkuszach klasyfikacji rocznej (podano m.in., że działania podjęte wobec uczniów potrzebujących pomocy psychologiczno-pedagogicznej przyniosły oczekiwane rezultaty). Rekomendowano na następny rok szkolny wychowawców i nauczycieli uczących oraz kontynuację pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli tom I str. 282, 343-345, 390-662, 704-708, 739-741, tom II str. 23-50)

2.3. Dyrektor Szkoły podejmowała wymagane prawem działania związane z organizacją pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów. W arkuszach organizacji pracy szkoły na lata 2017/2018 i 2018/2019 zaplanowano zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej (28 i 60 godzin) oraz rewalidacyjne (120 i 100 godzin).

Dla poszczególnych oddziałów klasowych ustalono tygodniowy rozkład zajęć, uwzględniający zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Nauczycielom przydzielono zadania zgodnie z ich kwalifikacjami. Dyrektor Szkoły zapewniła warunki do kształcenia specjalnego dzieci, uwzględniając zalecenia wynikające z orzeczeń. W Szkole były prowadzone: zajęcia rewalidacyjne, terapia audio-psycholingwistyczna, terapia logopedyczna, terapia z elementami integracji sensorycznej, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz zajęcia z pedagogiem i psychologiem. W Szkole funkcjonowało osiem pracowników²² wyposażonych w sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne.

Dyrektor Szkoły ustaliła tygodniowy wymiar godzin dla dwóch uczniów objętych pomocą w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia (12 i 9 godzin zajęć edukacyjnych realizowanych indywidualnie).

(akta kontroli tom I str. 665-672, 711-717, tom II str. 65-70, 101-106)

Dyrektor SP nr 10 opracowywała corocznie plan nadzoru pedagogicznego, w którym planowano monitorowanie i kontrolowanie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W badanym okresie Dyrektor Szkoły nadzorowała, poprzez monitorowanie i kontrolowanie, jakość i efektywność udzielanej pomocy

²² Cztery pracownice przeznaczone do zajęć rewalidacyjnych, jedna audio-psycholingwistyczna, jedna logopedyczna i dwie do integracji sensorycznej.

psychologiczno-pedagogicznej uczniom. Analizowano m.in. dzienniki zajęć rewalidacyjnych i specjalistycznych, zindywidualizowanej ścieżki edukacyjnej, IPET, WOPFU, obserwowano zajęcia oraz przeprowadzano wywiad z uczniami.

(akta kontroli tom I str. 322-329, 503, 550, 581, 607, 662, 703, 738; tom II str. 11, 83-96)

Dyrektor Szkoły zorganizowała 31 sierpnia 2017 r. zebranie nauczycieli, podczas którego omówiono zmiany w prawie oświatowym, obowiązujące od 1 września 2017 r. i dotyczące indywidualizacji nauczania, w tym w zakresie pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ponadto 29 sierpnia 2017 r. odbyło się spotkanie z nauczycielami, podczas którego wypracowane zostały zmiany w procedurach dotyczących pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które zostały wdrożone 1 września 2017 r.

Spotkanie nauczycieli, podczas którego wypracowano nową koncepcję rozwoju szkoły w związku ze zmianami w przepisach prawa, w tym także w zakresie pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, odbyło się 1 września 2017 r.

Dyrektor Szkoły i nauczyciele uczestniczyli w konferencjach organizowanych przez Lubelskiego Kuratora Oświaty i Ministerstwo Edukacji Narodowej, poświęconych nowej podstawie programowej, podczas których omawiano m.in. sytuację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W badanym okresie w planach doskonalenia nauczycieli uwzględniano potrzeby w zakresie pracy z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a na wniosek nauczycieli finansowane były dodatkowe formy.

W SP nr 10 na szkolenia i podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli w zakresie indywidualizacji nauczania poniesiono wydatki w kwocie: 32,3 tys. zł w 2017 r., 36,3 tys. zł w 2018 r. oraz 18,2 tys. zł do 12 listopada 2019 r.

Wspomaganie nauczycieli przez Dyrektora Szkoły w realizacji indywidualizacji kształcenia polegało m.in. na:

- zorganizowaniu spotkania wszystkich nauczycieli w celu omówienia i ustalenia sposobów rozwiązywania problemów w procesie indywidualizacji nauczania (26.01.2018 r. i 30.01.2019 r.),
- stworzeniu przestrzeni na wirtualnym dysku z materiałami do samodoskonalenia w ww. obszarze,
- organizacji spotkań w dniach 29 i 31 sierpnia 2017 r. w celu omówienia zasad opracowania dokumentacji i zmian w formularzach pomocy psychologiczno-pedagogicznej stosowanej w Szkole,
- przeprowadzeniu obserwacji zajęć,
- utworzeniu w grudniu 2017 r. pracowni integracji sensorycznej do pracy z uczniami z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

Realizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej była kontrolowana i monitorowana w ramach sprawowanego przez Dyrektora Szkoły nadzoru pedagogicznego (październik 2017 r., czerwiec i październik 2018 r., czerwiec 2019 r.). Wnioski wynikające z kontroli służyły podejmowaniu przez nauczycieli działań rozwojowych w zakresie ich kompetencji związanych z realizacją indywidualizacji.

(akta kontroli tom I str. 300-340, tom II str. 71-96)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Szkoły związane z monitorowaniem wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania

3.1. W związku z wprowadzeniem nowych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej dyrekcja Szkoły analizowała ich efektywność. Według wyników ww. analiz, w efekcie realizacji zajęć rozwijających umiejętność uczenia się: uczniowie otrzymali promocję do klasy programowo wyższej; uczęszczali systematycznie na zajęcia; osiągnęli sukcesy w konkursach przedmiotowych; w efekcie realizacji zajęć logopedycznych (w rozszerzonej formule) uczniowie poprawili stan mowy i wymowy; automatyzowali poprawną wymowę w mowie spontanicznej; sprawnie komunikowali się z otoczeniem; samodzielnie kontrolowali poprawność mowy. W wyniku realizacji zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne uczniowie nawiązali prawidłowe relacje z rówieśnikami; stosowali techniki relaksacyjne, kontrolowali swoje emocje i radzili sobie w sytuacjach trudnych.

W badanym okresie w zajęciach rozwijających umiejętność uczenia się brali udział wszyscy uczniowie (379 i 352), w zajęciach logopedycznych - 74 i 71, w zajęciach rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne - 48 i 50.

(akta kontroli tom II str. 63-64)

Według ocen wychowawców, dotyczących skuteczności podejmowania działań wobec dwóch uczniów realizujących zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia (według dokumentacji z czerwca 2019 r.), podjęte wobec nich działania przyniosły efekty w niektórych obszarach kształcenia.

W przypadku jednego ucznia (nadpobudliwość psychoruchowa i zachowania agresywne; klasa II) podano m.in., że: czyta poprawnie ze zrozumieniem teksty, biegle pracuje w programach komputerowych (wskazano, że należy rozwijać uzdolnienia polonistyczne, sportowe i muzyczne oraz umiejętności komunikacyjne z języka polskiego). W przypadku drugiego ucznia (trudności emocjonalne; klasa VIII) podano m.in., że uczeń dobrze radził sobie ze zrozumieniem tekstu pisanego i otrzymał pozytywną ocenę końcową roczną i ukończył szkołę.

(akta kontroli tom I str. 704-708, 739-741)

Według ocen efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej trzem uczniom (w badanej próbie), posiadającym orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, jeden uczeń (z niepełnosprawnością ruchową) rozwinął wiele sprawności i funkcji poznawczych, lecz w dalszym ciągu wymagał rozwijania kompetencji językowej oraz korygowania zaburzonej wymowy głosek (według diagnozy logopedycznej jego rozwój był opóźniony). Drugi uczeń z niepełnosprawnością sprzężoną angażował się w proces edukacyjny w miarę swoich możliwości i samodzielnie zgłaszał swoje potrzeby. W przypadku trzeciego ucznia z autyzmem, zespół nauczycieli w czerwcu 2018 r. na rok szkolny 2018/2019, a następnie w czerwcu 2019 r. na rok szkolny 2019/2020 w wielospecjalistycznej ocenie poziomu funkcjonowania ucznia, dokonując oceny efektywności udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wskazał jako wnioski do dalszej pracy potrzebę zapewnienia uczniowi wybranych indywidualnych zajęć lekcyjnych z ośmiu przedmiotów. Stwierdzono, że ze względu na trudności w funkcjonowaniu z klasą i eliminowanie nadmiaru bodźców w przestrzeni edukacyjnej uczeń nie może realizować wszystkich zajęć edukacyjnych wspólnie z klasą.

Dyrektor Szkoły pozytywnie oceniła efekty realizacji indywidualnego nauczania dla ww. ucznia, gdyż uczeń miał możliwość integracji z grupą, co wcześniej nie było możliwe. Korzystnie wpłynęło to na kształcenie jego kompetencji społecznych.

(akta kontroli tom I str. 390-662, tom II str. 78-82)

3.2. W odniesieniu do dwóch uczniów objętych zindywidualizowaną ścieżką edukacyjną na pierwszym (jeden uczeń) i drugim etapie edukacji (jeden uczeń):

- Pierwszy uczeń przed objęciem go zindywidualizowaną ścieżką edukacyjną, tj. w roku szkolnym 2017/2018 wykazywał trudności emocjonalno-społeczne. Po wprowadzeniu nowej formy organizacji zajęć jego stan emocjonalny poprawił się i zgodnie z zapisami w arkuszu klasyfikacji na rok szkolny 2018/2019 stwierdzono, że uczeń nauczył się wytrwałości w pracy oraz respektowania granic i zasad życia szkolnego. Ujednolicono metody postępowania z uczniem w szkole i w domu.
- Drugi uczeń w latach szkolnych 2016/2017 i 2017/2018 realizował wszystkie zajęcia edukacyjne w klasie. W roku szkolnym 2018/2019, zgodnie z opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej z dnia 18 września 2018 r., uczeń został objęty zindywidualizowaną ścieżką edukacyjną. Z arkusza ocen oraz oceny zawartej w dzienniku zajęć wynika, że według zespołu nauczycieli uczeń dobrze radził sobie z pracą na tekście, wyszukując informacje, słabo radził sobie ze stworzeniem wypowiedzi pisemnych, sprawnie posługiwał się kalkulatorem i potrafił skorzystać z prostych wzorów matematycznych. Uczeń na koniec roku szkolnego 2018/2019 otrzymał z wybranych czterech przedmiotów oceny dopuszczające.

Spośród dwóch uczniów realizujących kształcenie poza szkołą tzw. „nauczanie domowe”:

- Uczeń z oddziału III (edukacja wczesnoszkolna) uzyskał promocję do klasy następnej w roku szkolnym 2017/2018. Z arkusza ocen ucznia wynikało, że udzielał najczęściej odpowiedzi wyrazem lub prostymi zdaniami, teksty czytał wolno jednak ich nie rozumiał, rozpoznawał tylko niektóre części mowy; z pomocą nauczyciela dodawał i odejmował w zakresie 100; nie znał tabliczki mnożenia; posiadał wycinkową wiedzę o otaczającym środowisku, rozpoznawał niektóre rośliny i zwierzęta. Wskazano, że uczeń powinien ćwiczyć technikę czytania, pisania i liczenia na konkretach oraz należało go wdrażać do wypowiadania się na tematy bliższe. W następnym roku szkolnym 2018/2019, realizując nauczanie domowe, uczeń też uzyskał promocję, uzyskując z języka polskiego, języka angielskiego i matematyki ocenę dopuszczającą, przyrody – dostateczną, informatyki – dobrą.
- Drugi uczeń z oddziału I (edukacja wczesnoszkolna) uzyskał promocję w roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019. Z analizy dwóch ocen opisowych na koniec roku szkolnego wynikało, że uczeń teksty czytał wolno i w większości je rozumiał. W I oddziale znał większość liter (nie znał dwuznaków), dodawał i odejmował do 10, w następnym roku szkolnym rozumiał czytany tekst, znał cały alfabet, liczył do 100 i mnożył do 30 oraz ładnie rysował. W badanym okresie potrafił nazwać w języku angielskim niektóre przedmioty i kolory.

(akta kontroli tom I str. 663-814)

3.3. Jeden z uczniów, który realizował nauczanie indywidualne w szkole w roku szkolnym 2017/2018 według starych zasad, w roku szkolnym 2018/2019 został objęty nową formą zajęć, tj. indywidualnymi zajęciami edukacyjnymi. Zespół nauczycieli uczących ucznia, na podstawie WOPFU opracowanego 10 czerwca 2018 r., wskazał tę formę jako najlepszą dla ucznia. Ustalono dla niego plan lekcji,

zgodnie z którym część zajęć realizował poza klasą (indywidualnie w szkole), a pozostałe zajęcia realizował razem z klasą.

(akta kontroli tom I str. 480-482)

Z planów lekcji uczniów objętych próbą wynikało, że uczniowie, realizujący część zajęć poza klasą, nie mieli tzw. „okienek” w planie lekcji. Zajęcia nie kumulowały się i realizowane były rytmicznie.

(akta kontroli tom I str. 673, 718-719, tom II str. 78-82)

Według wyjaśnień Dyrektor Szkoły, analizie poddawano wpływ zmian na funkcjonowanie i osiągnięcia poszczególnych uczniów, co zostało odnotowane w ocenie wielospecjalistycznej, a także w ocenie efektywności działań podejmowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Osiągnięte efekty poszczególnych uczniów przekładały się na efekty pracy szkoły. Uczniowie, nabywając umiejętności w zakresie uczenia się oraz rozwijając kompetencje społeczne, osiągali lepsze wyniki w nauce, byli bardziej samodzielni, podejmowali współpracę, stali się bardziej odpowiedzialni za własną naukę. Ocena ta wynikała z obserwacji postaw uczniów. Świadczyły o tym też realizowane projekty edukacyjne, czy organizowanie na lekcjach ćwiczeń sprzyjających samodzielnemu zdobywaniu umiejętności. Corocznie uczniowie uczestniczyli w konkursach. W roku szkolnym 2018/2019, w stosunku do lat poprzednich, wzrosła liczba biorących udział w etapach szkolnych, a także wzrosła liczba laureatów i finalistów etapów wojewódzkich.

(akta kontroli tom II str. 78-82)

Z opinii pedagoga szkolnego, psychologa szkolnego, logopedy, terapeuty pedagogicznego, doradcy zawodowego, oligofrenopedagoga, tyflopedagoga oraz surdopedagoga, przedłożonych kontrolerowi NIK, dotyczących wpływu zasad indywidualizacji kształcenia na funkcjonowanie uczniów z niepełnosprawnościami i trudnościami w zespołach klasowych po wprowadzeniu zmian z dniem 1 września 2017 r., wynika, że nauczyciele ci ocenili te zmiany pozytywnie. Zdaniem logopedy nowe zasady indywidualizacji kształcenia dały większą możliwość koncentrowania się na dziecku i jego indywidualnym tempie rozwoju. Sprzyjały rozwojowi każdego ucznia (niepełnosprawnego, z trudnościami w nauce, zdolnego) i były ukierunkowane na jego indywidualne możliwości i predyspozycje. Dały uczniom możliwość uczenia się zgodnie z ich potrzebami z wykorzystaniem różnych form kształcenia. Pozwalały na uczestnictwo w zajęciach niezbędnych do rozwijania kompetencji emocjonalno-społecznych czy logopedycznych. Ważnym elementem było rozwijanie u uczniów umiejętności uczenia się, kompetencji, które wpływały na samodzielne uczenie się, zwiększały jego efektywność oraz pozwalały odnieść sukces na miarę możliwości każdego ucznia.

Zdaniem ww. specjalistów Szkoła podejmowała wiele działań w zakresie indywidualizacji nauczania uczniów z niepełnosprawnościami i trudnościami w nauce, które to działania przynosiły efekty zróżnicowane w zależności od problemów, z jakimi uczniowie przychodzili do Szkoły. Czynnikiem utrudniającym realizację zadań Szkoły w tym zakresie, zdaniem sześciu spośród ośmiu specjalistów, były późne godziny zajęć specjalistycznych, tj. po zajęciach edukacyjnych, kiedy uczniowie byli zmęczeni oraz zbyt duża liczba zajęć dodatkowych wskazanych w opiniach i orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Po wdrożeniu nowych przepisów w zakresie realizacji indywidualizacji nauczania szansą dla ucznia zdaniem wszystkich ww. nauczycieli była realizacja obowiązku szkolnego w formie dostosowanej do możliwości, natomiast czterech specjalistów spośród ośmiu stwierdziło, że zagrożeniem była zbyt duża liczba zajęć

specjalistycznych wskazanych w orzeczeniach lub opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli tom I str. 283-299)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że ww. specjaliści wskazywali trudności, co nie oznacza, że te zajęcia się nie odbywały albo były nieefektywne. W opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznej często wskazywane były liczne formy wsparcia, które trudno racjonalnie rozłożyć w ciągu jednego tygodnia. Zajęcia specjalistyczne na ogół odbywały się po zakończonych lekcjach (w starszych klasach było ich dużo, stąd uczniowie byli bardziej zmęczeni). Szkoła radziła sobie z tym problemem, dobierając metody i formy pracy na tych zajęciach w sposób sprzyjający zwiększaniu efektywności.

(akta kontroli tom II str. 78-82)

Według opinii Dyrektor Szkoły o wdrożeniu nowych przepisów dotyczących indywidualizacji:

- Nowe przepisy nie wpłynęły (w przypadku SP nr 10) w znacznym stopniu na funkcjonowanie Szkoły i uczniów. Uczniowie niepełnosprawni zamiast nauczania indywidualnego mieli możliwość realizowania wybranych zajęć edukacyjnych poza klasą i z tego korzystali. Zmiany były utrudnieniem dla rodzin, w których dzieci niepełnosprawne nie mogły korzystać z edukacji włączającej (w SP nr 10 nie było takiego przypadku).
- Należy pozytywnie ocenić efektywność działań Szkoły w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Rodzice byli zadowoleni z realizowanych zadań w tym zakresie. Czynnikiem utrudniającym realizację zadań była zbyt mała dotacja na zadania związane z tą pomocą. Dodatkowo problemem był brak ściśle określonego wykazu zadań, jakie mieli realizować nauczyciele poza pensum dydaktycznym.
- Szanse w realizacji indywidualizacji nauczania to: możliwość rozwoju każdego ucznia, lepsze efekty edukacyjne, zapewnienie każdemu uczniowi sukcesu na miarę jego możliwości, a co za tym idzie podnoszenie poczucia wartości. Największe zagrożenie to brak specjalistów, niewystarczające kompetencje nauczycieli, brak czasu, „rozdmuchana” biurokracja, niejasno określone zadania nauczycieli poza pensum dydaktycznym.
- Proponowane zmiany to: precyzyjne wprowadzenie katalogu zadań dla nauczycieli; określenie konkretnie, jaką dokumentację powinien prowadzić nauczyciel; stworzenie systemu wsparcia dla nauczycieli w zakresie podnoszenia ich kompetencji zawodowych.

(akta kontroli tom I str. 300-304)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie efekty zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania w skontrolowanej jednostce.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Lublin, 9 stycznia 2020 r.

Kontroler
Jerzy Bielak
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

..... (-).....
podpis

..... (-).....
podpis